

VIRTUAL WORLD, ITS CONTRIBUTION AND DANGER FOR CHILDREN

Jaroslav Šigut¹, Alois Mácha

Abstrakt

The main topic of the article is the issue of social networks, dangers and threats that their users may encounter with. The article is mainly focused on child users. The main threats and dangers that children may encounter with on social networks are listed. The aim is to investigate the real situation and to find out personal experiences of children with this issue. The aim is also to draw conclusions from the findings and to suggest possible solutions to solve discovered dangers. The examination of the current situation was carried out in the form of a quantitative research and also in the form of a questionnaire, which was submitted to children at four schools in various localities of the Ostrava region (village, city, regional city). This topic should be addressed not only to school facilities who this issue already have implemented to their education but especially to parents. They should be more concerned with the behavior of their children on social networks, try to make them more vigilant and be their role model in this.

Keywords

Internet, Social Network, Criminality, Cyberbullying, Sexting, Cybergrooming, Children

---

I. Úvod

Internet, jako fenomén dnešní doby nabízí mnoho očekávaných možností, ale i některé zcela nečekané, které se díky této technologii stále více rozvíjejí. Celkem pohodlně a bez velkých znalostí můžeme vyhledávat informace, vzdělávat se, komunikovat, bavit se, nakupovat, ovládat bankovní účet, ale i pracovat z domova, investovat apod. Internet je však pro mnohé i zdrojem sociálních kontaktů. Současná společnost si bez jeho fungování neumí představit svůj další život. Mladí lidé a děti vůbec nechápou, jak mohl svět vypadat bez Internetu, sociálních sítí a mobilních telefonů. O přínosech Internetu pro osobní, ale i pracovní život bylo sepsáno mnoho článků v médiích, knih a různých studií. Položme si však otázku, zda vše uvedené je pouze přínosem, nebo zda dochází i k ohrožení uživatelů, zda jsou tato ohrožení vážná a jakých skupin se zejména týkají.

Všeobecně je možno říci, že napadením počítače, snahou vylákat hesla, nebo jinak podvést jsou ohroženi všichni uživatelé. Některé skupiny se však všeobecnému trendu vymykají, neboť, vzhledem ke své snížené ostražitosti jsou snadněji napadnutelné. Jedná se především o děti a o seniory.

Cílem výzkumu, který jsme provedli, bylo zjistit reálnou situaci a hlavně osobní zkušenosti oslovených dětských uživatelů s kybernetickým ohrožením. Ze zjištěných skutečností pak vyvodit závěry a navrhnout možná doporučení pro řešení zjištěných hrozeb. Zkoumání současného stavu bylo provedeno metodou kvantitativního výzkumu, formou dotazníku, který byl předložen dětem na čtyřech školách v různých lokalitách ostravského regionu (obec, město, krajské město).

II. Děti a Internet

Na dětství nám většinou zůstává mnoho hezkých vzpomínek. Poznávání světa na základě zkušeností, nebo pod vedením rodičů, či jiných dospělých, seznamování s vodou, stromy,

---

¹ PRIGO University, Vítězslava Nezvala 801/1, 736 01 Havířov, Czech Republic, E-mail: sigut@prigo.cz.

rostlinami, vločkami sněhu, vánoce a kamarády na hřišti, nebo v parku patří k mnohdy k nejhezčím vzpomínkám.

Virtuální svět, pokud v něm trávíme hodně času, nám přináší mnohé nové poznatky a podněty, ale zároveň již děti obírá o spoustu krásných okamžiků.

Dnešní děti vyrůstají v prostředí kybernetického prostoru, kde jsou obklopeny počítači, nebo jejich menšími příbuznými, notebooky, tablety, a ještě menšími mobily, různými smart zařízeními

a hračkami. Bez těchto samozřejmostí si život ani nedovedou představit, neboť se do tohoto prostředí mnohdy již narodili. Dynamika používání těchto prostředků se neustále zvyšuje a zrychluje a tak je běžným jevem, že dítě se s touto technikou baví již od velmi útlého věku. Stejně tak jsou běžnou součástí jejich života Google a Wikipedie, ale i sociální sítě, které se staly fenoménem dnešního Internetu. Děti dnes používají velmi širokou a pestrou škálu technických zařízení, a to s velkou lehkostí a samozřejmostí. Tyto prostředky jim slouží k vyhledávání informací nejrůznějšího druhu, k plnění úkolů ve škole, pro zábavu a hru, ale čím dál více i pro sociální interakci mezi sebou. Cena těchto zařízení se snižuje spolu s rostoucím výkonem a jsou tedy stále dostupnější. Zvyšuje se rovněž jejich vybavenost, a tak majitel mobilu má k dispozici kvalitní fotoaparát, či kameru v každé situaci, v níž se ocitne, nebo již je svědkem. Dostupná jsou rovněž připojení k Internetu a to formou datového připojení, připojení pomocí wifi doma, nebo ve veřejném prostoru. Není tedy divu, že jakákoli situace je focená, natáčená a velmi často i sdílená s ostatními. K Internetu se tedy připojují nejrůznější prostředky, počítači počínaje a nositelnou elektronikou konče. Virtuální svět se nám přiblížil až přímo „k tělu“, neboť tato zařízení nosíme třeba v kapse, v kabelce, nebo na ruce ve formě hodinek.

Internet, jako poměrně nová a dynamicky se vyvíjející technologie, jež je téměř neohraničena a svázána všeobecně platnými normami, je pro děti mimořádně velkým lákadlem. Zejména hry a komunikace na sociálních sítích, spolu se sdílením fotografií a různých klipů jsou velkým lákadlem a zdrojem zábavy. Tato zábava může, bohužel, přejít i za onu pověstnou hranici a pak z ní plynou nejrůznější rizika a ohrožení. Děti, stejně jako i mnozí senioři, jsou při činnosti na internetu a sociálních sítích velmi málo obezřetní. Sedí doma ve svém pokoji, nebo jsou venku se svými kamarády a cítí se tedy velmi bezpečně. Přitom jsou velice ohroženou skupinou. Neuvědomují si, že to co dají na internet v dětství, tam zůstane a může jim to komplikovat život v pozdějším věku. Na druhé straně i vtípky, které jsou vyfoceny, nebo nafilmovány a sdíleny v prostoru sociálních sítí, mohou druhému velmi citelně ublížit. Situaci nepomáhá ani chování rodičů, z nichž mnozí mají stejný pocit bezpečí, neboť dítě sedí vedle nich, či jinde v pokoji, nezlobí a hraje si. Čím se jejich potomci na sociálních sítích baví, je v mnoha případech netrápí, neboť si ohrožení dětí neuvědomují. Stejně tak se jejich potomci mohou sami stát i agresory, kteří trápí jiné. Některé z rodičů sice zajímá, jak dlouho dítě u „počítače“ a na internetu tráví, ale nestarají se o aktivity, které tam provozují, s kým si dopisují, co odesílají a jaké informace o sobě sdělují. Problémem je mnohdy skutečnost, že jejich děti jsou technologicky vyspělejší než jejich rodiče, a že tedy nejsou schopni odhalit nebezpečí, která v kybernetickém prostoru číhají. Hrozby, na které jsou pak rodiči upozorňováni, berou děti na lehkou váhu, protože vědí o jejich nízké znalosti problematiky. Školy se sice občas snaží o vyšší informovanost rodičů, ale účast na těchto akcích bývá velmi nízká a většinou přijdou rodiče, kteří již potřebné informace mají a rizika si uvědomují. Naproti tomu děti mají často nižší smysl pro zodpovědnost a problematikou soukromí se příliš nezabývají. Po nastavování soukromí ve svých profilech sáhnou až tehdy, pokud si je chce někdo z rodičů, nebo jiných dospělých příbuzných přidat mezi přátele. Není tedy divu, že děti mající obavu z rodičů a jejich kontroly fotografií se zabývají ochranou dat vůči nim a ne vůči cizím neznámým osobám. Jaká jsou tedy nejčastější rizika.

III. Rizika Internetu a sociálních sítí

Sociální sítě jsou, jak již název říká určeny k sociálním kontaktům, tedy k udržování vztahů mezi přáteli a seznamování se s novými. Snadno se můžeme seznámit, sdělit své zážitky nebo sdílet obsah.

Ve virtuálním světě těchto sítí platí poněkud jiná pravidla chování a rovněž zde může být „jiné pojetí času“. Fotografie smazané z vlastních alb mohou v prostředí Internetu kolovat téměř neomezeně, a pokud to budou fotky intimní, mohou skončit i na erotických stránkách. Jiné chování je možno vysvětlit pocitem anonymity a nepostižitelnosti v tomto prostředí. Není problém zde založit účty pod jakýmikoliv jmény, i když při zjištění falešné totožnosti jsou tyto mazány. Nebezpečí je zde vysoké vzhledem k obrovskému počtu uživatelů, kteří se stále více dostávají do kontaktu s různými lidmi, s jejich názory, problémy, emocemi apod. Pokud se k tomu všemu přidá i věk a naivita dítěte, musíme vidět ohromné riziko (Máca, 2014).

Svou komunikaci v tomto kybernetickém prostoru si mohou anonymní uživatelé důkladně a cíleně promyslet, urážet, mohou využívat získané informace k vydírání, vyhrožování, nucení k osobním kontaktům, bez odhalení své totožnosti. Taková komunikace přináší i řadu problémů, které mnohdy hraničí s nezákonným chováním a může končit i těžkým psychickým i fyzickým poškozením či přímo smrtí člověka (Eckertová, Doležal, 2013).

Kybergrooming

Pod pojmem kybergrooming rozumíme chování lidí, kteří se snaží vyhlédnuté protějšky vylákat na osobní schůzku tím, že vyvolávají ve svých obětech falešný pocit porozumění a důvěry. Jde o nebezpečnou aktivitu, jejímž výsledkem bývá často fyzické a sexuální násilí na oběti zneužití pro dětskou prostituci či k výrobě dětské pornografie. K vylákání na schůzku může sloužit i zaslání intimních fotografií. Děti jsou k takovéto manipulaci náchylnější obzvláště proto, že dosud nemají plně rozvinuté sociální dovednosti a nemají dostatek životních zkušeností. Nejčastějšími oběťmi kybergroomingu bývají děti s malou sebeúctou, děti bez sebedůvěry, s emocionálními problémy, oběti v nouzi, děti přehnaně důvěřivé a naivní (Kopecký, Krejčí 2010).

Psychická manipulace v rámci kybergroomingu probíhá obvykle delší dobu, od třech měsíců až po dobu několika let. Tato doba je přímo závislá na stylu manipulace a lehkověrnosti oběti (Kopecký, 2013). Tzv. groomeři dokáží být velmi trpěliví a přátelskou komunikací si budují vztah velmi dlouhodobě, v řádu až měsíců a to na bázi vzájemného porozumění. Budovaný vztah, na který kladou velký důraz, se snaží udržet v tajnosti. Komunikují o společných zájmech, postupem pak přejdou k potřebě tajných přátelství, významu lásky a sexuality pro život. Přecházejí pak k žádostem o zaslání intimních fotografií, kybersexu před webkamerou apod.

Motivací kybergroomera je dosáhnout sexuálního uspokojení skrz často dost dlouhé vykořisťování mladého člověka. Velká část tohoto procesu zahrnuje lež a klam spáchaný na dítěti. Dítě si pak začne myslet, že je součástí milujícího, důvěryhodného a výjimečného vztahu (Kavalír, 2009).

Útočník si ve své přípravné fázi vymyslí a zřídí svůj profil a identitu doplní fotografií, popř. filmovým klipem, kterým zdůvodní nemožnost komunikovat s použitím webkamery apod. V následující fázi kontaktuje jednu, nebo více zamýšlených potenciálních obětí. Následuje manipulace dítětem s použitím nejrůznějších manipulačních technik, počínaje tzv. zrcadlením, přes různé techniky lákání informací, uplácení až po přesun k sexuálně orientovanému obsahu komunikace.

V průběhu procesu se pachatel snaží, aby se dítě nesvěřilo rodičům či kamarádům. Snaží se, aby byl vztah v co možná největší míře důvěrný. Účelem je stát se pro dítě přítelem, důvěrným

kamarádem, potažmo suplovat roli rodičů. Čím více informací pachatel získá, tím více se stává dítě fixované a závislé – pachatel zná jeho tajemství, radí, jak se má chovat, na druhou stranu dítěti zakazuje, aby se o jejich vztahu bavilo s jiným člověkem. V případě že dítě nepřijme tyto požadavky, začne pachatel dítě citově vydírat a vyhrožovat mu.

Výsledkem těchto předchozích fází je snaha dojít k osobní schůzce. V tomto okamžiku pachatel používá všechny dostupné styly manipulace, které zná. V případě, že oběť setkání odmítne, začne dítě soustavně vydírat zveřejněním velice citlivých informací dítěte – např. intimních fotografií, zaznamenaného videa, odkrytím nebezpečného tajemství apod. Dítě je pak na vázkách, zda chce, aby byly citlivé materiály zveřejněny a ono bylo tímto aktem zesměšněno, nebo zda na místo setkání dorazí. Osobní schůzka je pak tou nejrizikovější fází kybergoomingu.

Při setkání již mnohdy dochází k sexuálnímu zneužití oběti. Mnoho dětských uživatelů internetu a sociálních sítí nedomýšlí rizika, která jsou s případným sexuálním zneužitím spojena. Značný počet dětí je bohužel k osobnímu setkání zásluhou velmi propracované a účinné manipulace donucena (Kopecký, 2015).

Pokud ke zneužití dítěte došlo, je velice obtížné to odhalit, protože děti nenacházejí dost odvahy k vyhledání pomoci. Mají obavy z pomsty útočnicka, ze zveřejnění jím shromážděných informací, nebo jen ze zesměšnění, že naletěli a fotky, či informace poslali cizímu člověku.

Kyberšikana

Kyberšikanou rozumíme záměrné obtěžování, urážení, ponižování, vyhrožování, zesměšňování druhých prostřednictvím informačních technologií nebo mobilních telefonů, které probíhá většinou v delším časovém období. Od dlouho známé šikany se kyberšikana odlišuje nejen specifikou prostředí, ale i osobou pachatele a stejně i těžko definovatelným časem, kdy k ní dochází. Nekončí osobním setkáním, ani společným pobytem na sportovišti, ve škole, v parku, na společenské akci apod. Pachatel, bez ohledu na jeho fyzickou sílu, pohlaví, nebo věk může vést útok v kteroukoli dobu a to i když se oběť nachází v bezpečném prostředí domova nebo školní třídy. Útok může být veden spolu s rozsáhlým zveřejněním, čímž je vysoce umocňován a může být znovu kdykoli zopakován. Sám pachatel se rovněž, vzhledem k možnostem mobilních telefonů, může nacházet kdekoli a může být zcela anonymní, což umožňuje týrat svou oběť opakovaně. Pocit nepostižitelnosti může vést útočnicka ke stále tvrdším a cílenějším postupům a útokům.

Kyberstalking

Kyberstalking je charakterizován opakující se snahou kontaktovat svou oběť prostřednictvím informačních technologií, tedy e-maily, telefonáty, SMS zprávami, různými formami chatu apod. Zasílané zprávy mohou být zpočátku i příjemné a veselé, snažící se o navázání kontaktu nebo komunikace. V případě odmítání, nebo postupem času se mohou stát urážlivými, zstrašujícími, nebo přejít ve vydírání, vyhrožování, či vedou k vyvolání pocitu viny apod. Stalker obvykle své dlouhodobé a systematické obtěžování stupňuje, může narůstat intenzita, popř. změna technologie. Dochází tak např. ke komentování příspěvků, nebo fotografií oběti na sociálních sítích, ale mohou být i vytvářeny falešné účty pod jménem oběti, kde jsou zveřejňovány lživé informace o oběti ve snaze snížit její důvěryhodnost či společenské postavení (Kopecký, 2010). Pachatelé mohou využívat diskusních fór, ve kterých se pod falešnou identitou snaží kontaktovat oběť či získávají informace o oběti od ostatních uživatelů internetu.

Sexting

Jde o nový pojem složený ze slov sex a textování. V dnešním pojetí to však znamená zasílání zpráv, fotografií, videoklipů a komunikace týkající se sexu. Tento způsob komunikace je využíván jak dospělými, tak v dnešní době i adolescenty. Problémem takové komunikace je

možnost zveřejnění zaslaných materiálů a jejich zneužití k jiným druhům počítačové kriminality. V případě intimních fotografií dětí jde o výrobu a šíření dětské pornografie, což i problémem samotného zasílajícího. Texty a fotografie získané tímto způsobem mohou rovněž sloužit k vydírání, stalkingu a v případě dětí ke kybergroomingu a kyberšikaně. V posledních deseti letech narůstá množství dětských uživatelů internetu, kteří dobrovolně sdílí své vlastní intimní materiály. Útočníci však mohou zasílat falešné fotografie, přehrávat ve smyčce intimní hrátky chlapce, nebo dívky a po protějšku chtít před webkamerou totéž. Přitom je oběť nahrávána a natočený materiál může být použit k vydírání, či použit na serverech se sexuální tematikou. Stává, že materiály získané při sextingu u dětí sloužily k následnému vydírání dítěte. Nejzásadnější problém, který je s tímto spojen, značí ztrátu kontroly nad intimním materiálem, který je skrze internet či mobilní telefony rozesílán a šířen dalším uživatelům. Odstranění z internetu je velice těžce proveditelné, nežádoucí, jelikož je intimní materiál rozmístěn současně na mnoha internetových portálech. Dalším rizikem, které s šířením souvisí, je časový aspekt spojený se sextingem. K odhalení může dojít dokonce i v odstupe mnoha let od doby kdy vznikly (Kopecký, Kožíšek 2015). Zasílající adolescenti si neuvědomují, že i dobrovolné zasílání, nebo sdílení takovýchto materiálů je bráno jako výroba rozšiřování dětské pornografie. Tento fakt může být agresorem rovněž zneužit k vydírání dítěte.

Z výzkumu rizikového chování studentů (Kopecký, 2013) vychází, že v ČR sexting provozovalo přibližně 9 % dětí ve věku od 11 do 17 let, dnes se toto číslo již pravděpodobně navýšilo. S přibývajícím věkem má tato skutečnost vzestupnou tendenci a u dívčí věkové populace od 20 do 25 let se jedná již o 12 až 23 procent. Znamená to, že tento jev není v žádném případě rizikovým chováním spojeným pouze s pubertou, ale i s obdobím adolescence a dospělosti (Kopecký, 2013).

Netolismus

Přílišná využívání informačních technologií mohou přejít až do jedné z forem závislosti. Tato závislost se u některých osob stává nekontrolovatelnou a sami už nejsou schopni situaci zvládnout. Závislost se projevuje zejména v komunikaci na sociálních sítích. Závislé dítě je často roztěkané, nedokáže se soustředit na jednu činnost a neustále potřebuje mít u sebe prostředek, který bude napojen na komunikační síť. Má představu, že musí ihned reagovat na všechna sdělení od svých kamarádů. Například pokud rodiče musí sdělit svému dospívajícímu potomkovi, že nadále nesmí používat svůj profil na Facebooku či má odevzdat mobil, reakce je, že dítě začne být agresivní, zlé a může přijít i záchvat vzteku. Ze zkušeností mnoha rodičů vyplývá, že emocionální reakce dětí v takové situaci se dost podobá té, jaká by se dala očekávat u závislého, kterému hrozí abstinční příznaky. Dnes již nikoho nepřekvapí, že využívání sociálních sítí jak u mládeže, tak u dospělých v poslední době výrazně vzrostlo. Děti se často uchýlí k tajnostem a stejně si dělají, co chtějí. (Müller, 2011). Pokud se nemohou této činnosti věnovat doma, hledají připojení u kamarádů, ve škole, nebo na veřejných místech, která jsou pokryta signálem wifi.

Projev závislosti je u obou pohlaví rozdílný. Zatímco u chlapců to pozorujeme nejčastěji v nadměrném hraní různorodých počítačových online her, v případě závislosti u dívek se jedná většinou o závislost na sociálních sítích a internetových diskusních fórech. Pokud rodiče tyto varovné příznaky včas nevypozorují, nechávají dítěti v užívání informačních a komunikačních technologií volné pole působnosti nebo dokonce dítě v tomto podporují jen proto, aby se jim nemuseli sami věnovat, dítě nenalézá zábrany a velice snadno závislosti podléhá. Přidáme-li k tomu i neopatrnost, neznalost zásad bezpečného užívání internetu, zvědavost důvěřivost a dětskou naivitu, může se takové dítě velice lehce stát obětí virtuálního predátora (Kohout, Karchňák, 2016).

Další nebezpečí

Na internetu a sociálních sítích mohou děti narazit mimo vybrané, výše uvedené jevy i na další řadu nebezpečí, jako je šíření poplašných, nepravdivých správ – hoaxů, hraní her plných násilí, různé výzvy k následování, natáčení nečekaných útoků apod.

Nebezpečné výzvy (Challenge)

Děti se setkávají na internetu s velkým množstvím online výzev, které nabádají často k nebezpečnému chování, kdy jejich uposlechnutí může napodobitelům způsobit vážnou zdravotní újmu. Děti si nepřipouštějí míru nebezpečí, které skrze challenge plynou.

Happy Slapping – natáčení fyzického útoku (zábavné fackování)

Snaha získat video, které bude mít velkou míru zhlédnutí, vede jednotlivce, nebo skupinu osob k fyzickému, či sexuálně orientovanému napadení oběti. Toto napadení další člen skupiny natáčí

a jeho zveřejnění je pak možnou příčinou napodobování, nebo je použito ke kyberšikaně. Obvykle se jedná o útok na náhodně vybranou osobu, ale může být i cílen na konkrétní oběť. Důsledky útoků vedou k napodobení jinými skupinkami a pro oběť mohou být i někdy až fatální.

IV. Zjištění stavu míry rizika a informovanosti vybrané skupiny dětí

Pro zjištění stavu možného ohrožení dětí při využívání informačních technologií a také míry jejich informovanosti o problematice, jsme provedli šetření mezi dětmi ve věku 12 až 14 let a to jak ve vesnické ZŠ, ve dvou ZŠ v menších městech a v nižších třídách Gymnázia krajského města. Metodou získání a vyhodnocení požadovaných informací byl kvantitativní výzkum formou dotazníku, který byl na vybraných školách rozdán dětem k vyplnění. Průzkumu se zúčastnilo celkem 194 dětí. Oslovený výzkumný vzorek charakterizují Graf 1. a Tabulky 1 a 2.

Graf 1 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek - 194 dotazovaných

Zdroj: Mácha (2019)

Tabulka 1 Věk dotazovaných

Věk dotazovaných	Počet	%
12 let	110	56,7 %
13 let	72	37,1 %
14 let	12	6,2 %

Zdroj: Mácha (2019)

Tabulka č. 2 Pohlaví dotazovaných

Pohlaví	Počet	%
chlapec	85	43,8 %
dívka	109	56,2 %

Zdroj: Mácha (2019)

Z uvedeného vyplývá, že v rámci průzkumu bylo osloveno celkem 194 dětí. Na počátku jsme chtěli zjistit oblíbenost jednotlivých sociálních sítí. Výsledky shrnuje Tabulka 3. Děti mohly vybírat i více možností ve vybraném vzorku a výsledek tedy neodpovídá počtu tázaných.

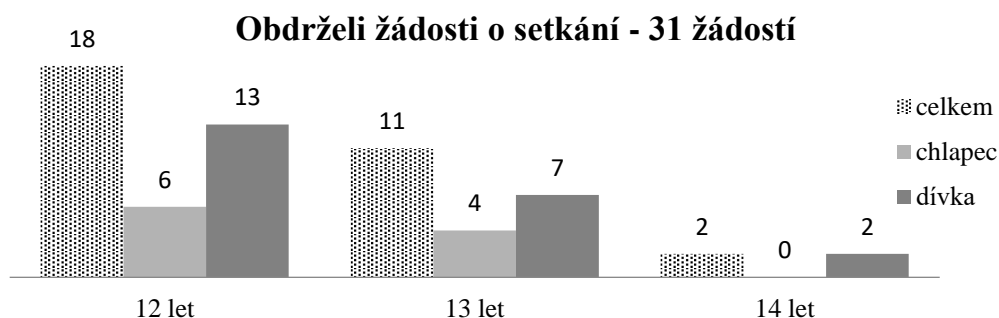
Tabulka 2 Uživatelé vybraných sociálních sítí

Název sociální sítě	Počet uživatelů	Procentuální podíl
Facebook	85	43,8 %
Instagram	130	67 %
Twitter	30	15,5 %
Youtube	152	78,4 %
Lidé.cz	2	1 %
Líbím se ti	0	0 %
Jiné	54	27,8 %
Žádné	8	4,1 %

Zdroj: Mácha (2019)

Kromě nejvíce uváděných sítí, jako jsou Facebook, Instagram a Youtube patřilo poměrně velké procento jiným sítím zejména Snapchat, TikTok a Pinterest, ale v odpovědích byly velké rozdíly mezi jednotlivými školami. Jednoznačně převažovaly Youtube a Instagram. Dalším logickým krokem bylo i zjišťování četnosti využívání Internetu a zároveň délky stráveného času. Téměř 70% dětí využívá internet denně.

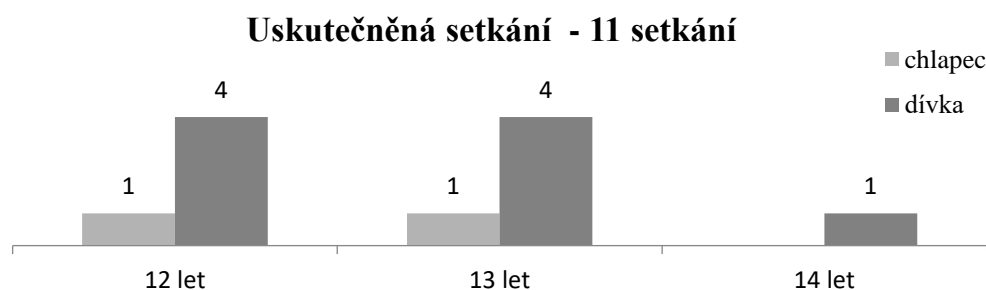
Graf 2: Žádost o setkání

Zdroj: Mácha (2019)

Po tomto úvodním zjištění směřovaly další otázky k problematice rizikového jednání dětí. Zajímavé odpovědi byly v oblasti žádosti o setkání s neznámým protějškem (viz Graf 2) a uskutečnění tohoto setkání (viz Graf. 3)

Graf 3: Uskutečněná setkání

Zdroj: Mácha (2019)

Žádostí o zaslání fotografie s intimním obsahem bylo osloveno 23 dětí, z nichž v jednom případě, u čtrnáctileté dívky, k zaslání došlo - viz Graf 4 a Graf 5. Z dalších grafů je zřejmé, že si tato dívka se svým protějškem fotografie vyměnila.

Graf 4: Obdržení žádosti o zaslání intimních fotografií

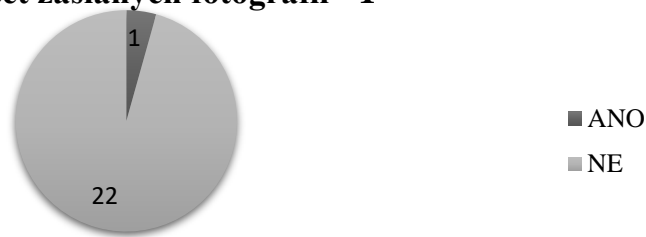

Zdroj: Mácha (2019)

Graf 5: Počet zaslaných fotografií s intimním materiálem

Počet zaslaných fotografií - 1

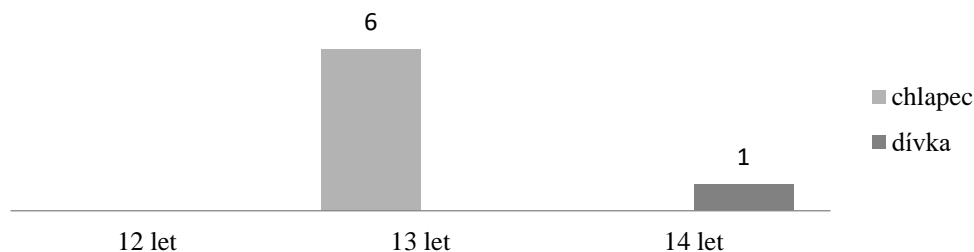

Zdroj: Mácha (2019)

Naproti tomu dotazovaní uvedli, že v sedmi případech sami iniciovali zaslání fotografií s touto tématikou a všem byly takovéto fotky zaslány. Šlo o šest chlapců ve věku 13 let a čtrnáctiletou dívku. Viz Graf 6 a Graf 7.

Graf 6: Vlastní žádost o zaslání intimních fotografií

Žádost o zaslání fotografií - 7 žádostí

Zdroj: Mácha (2019)

Graf 7: Zaslané intimní fotografie jinými uživateli na vlastní žádost

Zaslané fotografie - 7 fotografií

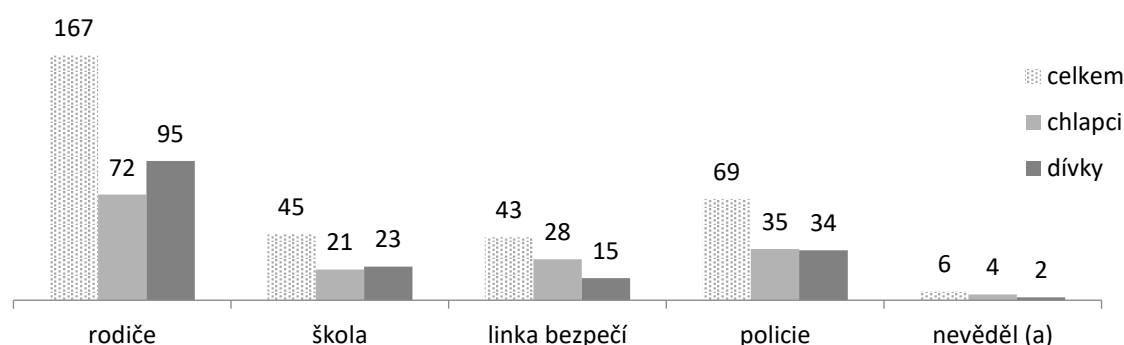

Zdroj: Mácha (2019)

Velmi zajímavý byl u dotazovaných přístup k pravdivosti informací, které o sobě uživatelé sítí uvádějí. Téměř jedna čtvrtina respondentů uvedla, že zkresluje údaje o své osobě (uvádí nepravdivé informace) a ze 194 oslovených jen 10 věří v pravdivost informací, které o sobě uvádějí ostatní komunikující. Ve snaze získat účet na sociální síti, dochází u dětí často k falšování data narození.

Další otázka pak směřovala na zjištění, jakým způsobem by řešili rizikovou situaci a na koho by se v případě potřeby obrátili. Zde dotazovaní uváděli několik možností, ale převažovala víra v pomoc rodičů – viz Graf 8.

Při zjišťování předchozího poučení a informovanosti o rizikovém chování a nebezpečích na internetu naopak převažovala škola.

Graf 8: Kam, nebo na koho by ses obrátil (a) v případě útoku?**Kde hledat pomoc v případě ohrožení na internetu**

Zdroj: Mácha (2019)

Poslední otázkou byla snaha zjistit, zda se dítě setkalo se šikanou, vydíráním, pronásledováním nebo obdobným kriminálním jednáním. Bohužel i zde byl výsledek docela alarmující, neboť počet dětí s touto zkušeností převyšoval 15 %. U některých se jednalo jen o pokus, který byl včas ukončen. Rozdíly z jednotlivých lokalit jsou patrné z Tabulky 4.

Tabulka 4 Osobní zkušenost se šikanou, vydíráním, nebo obdobným jednáním na internetu

Oběť	Celkem	Štramberk	Odry	Kunín	Ostrava
Ano	30	1	10	13	6
Ne	164	43	28	49	44

Zdroj: Mácha (2019)

V. Závěr

Z průzkumu, jehož hlavní výstupy jsou zde uvedeny, plyne, že děti si nebezpečí uvědomují, samy přiznávají, že jsou ve školách o této problematice poučovány, ale je jim vlastní i určitá lehkomyšlnost. Měli bychom si uvědomit, že nebezpečí na Internetu a sociálních sítích čeká na všechny. Děti jsou však nejzranitelnější skupinou. U počítače, televize, tabletu, či mobilu tráví velké množství času a tak se jim tzv. „2D“ svět stává samozřejmostí. Jsou náchylné vše zkusit i ve světě reálném, tedy tzv. „3D“. Bylo by vhodné, aby rodiče svým dětem šli příkladem, snažili se jim tyto dva světy vyvážit a zajímat se o jejich činnost ve virtuálním prostoru. Pokud dojde k útoku a dítě je již do rizikové situace vtaženo a přijde se svěřit, je nutné vše zdokumentovat, uložit, udělat kopie obrazovky, nebo jinak zálohovat materiály kriminální činnosti a vše ohlásit. Rozhodně nepomáhá mazání, protože útočník může znovu opakovat své jednání, nebo je přenést na jiného dětského uživatele. Mobil je pochopitelně nejslabším článkem a dítě si s ním a jeho možnostmi vždy k internetu cestu najde. Není proto řešením zakazovat komunikaci v kyberprostoru, zvláště pokud sami nedáme mobil z ruky a bez něj jsme nervózní a neustále přijímáme zprávy, odepisujeme a sdílíme fotografie. Měli bychom tento virtuální svět přijmout, být rádi za digitální gramotnost svých dětí, ale hovořit s nimi o možných rizicích a způsobech jejich řešení. Je potřeba děti poučit, jak se ve virtuálním světě chovat, co jim může hrozit a jak se tomu bránit. Nestačí jen technické nebo programové prostředky, jako silná hesla, antivirus, apod., ale je potřeba vysvětlit, že informace a zprávy na internetu nejsou vždy pravdivé a mohou pocházet z různých zdrojů. Problémem může být i otevřená kamera notebooku, nastavení a nezabezpečení profilu, nebo sdělování soukromých informací na sítích. Nezbytvá, než se i sami vzdělávat a být svým dětem oporou a rádcem, když ne přímo v technologickém prostředí internetu, tak alespoň v řešení problémových situací sociální komunikace.

Literatura

- Bezpečně online.cz. (2019) Dostupné z <https://bezpecne-online.saferinternet.cz/> (31. 08. 2019).
- Centrum prevence rizikové virtuální komunikace (2019), Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. *Sexting není v pohodě*. 2010-2013. Dostupné z <http://www.sexting.cz/> (29. 08. 2019).
- Eckertová, L., Dočekal, D. (2013). *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press.
- Jirásek, P., Novák, L., Požár, J. (2012). *Výkladový slovník kybernetické bezpečnosti*. Praha: Policejní akademie ČR v Praze.
- Jirovský, V. (2007). *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada.
- Kavalír, A. (2009). *Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele*. Plzeň: Pro město Plzeň zpracovala společnost Člověk v tísni, pobočka Plzeň.
- Kohout, R., Karchňák, R. (2016). *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary.
- Kopecký, K., Krejčí, V. (2009). Co je kyberšikana? *E-bezpečí.cz*. Dostupné z <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekyllbersikana> (27. 08. 2019).
- Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc: Net University.
- Kopecký, K. (2014). *Proč vlastně děti realizují sexting?*. Dostupné z <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/923-pro-vlastne-deti-realizuji-sexting> (27. 08. 2019).
- Kopecký, K. (2013). *Rizikové chování studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kopecký, K. (2015). *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kopecký, K. (2010). *Stalking a Kyberstalking*. Olomouc: Net University.
- Kopecký, K., Kožíšek, M. (2015). Fenomén sexting v teorii a praxi. *Ebezpečí.cz*. Dostupné z: <https://www.ebezpeci.cz/index.php/temata/sexting/994-fenomensexting1> (27. 08. 2019).
- Krejčí, V. (2010). *Kyberšikana*. Olomouc: Net University.
- Máca, R. (2014). Děti a rizika sociálních sítí. *Šance dětem.cz*. Dostupné z <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/deti-a-rizikasocialnich-siti-112.html#rizika-socialnich-siti> (27. 08. 2019).
- Mácha, A. (2019). *Virtuální svět a jeho rizika pro žáky základních škol*. BP Vysoká škola PRIGO, vedoucí Ing. Jaroslav Šigut. Havířov.
- Müller, M.-M. (2014). *Jak ochránit děti před pornografií na internetu*. Praha: Portál.

